

Εισήγηση βιβλιοπαρουσίασης του «Άττικα 45» του Τάσου Θεοφίλου

«Δευτέρα 13 Σεπτεμβρίου 1971 ή Bloody Monday: Ο Ν. Rockefeller αποφασίζει να εφαρμόσει την πολιτική του δόγματος Νόμος και Τάξη στην πιο άγρια και αιματηρή της εκδοχή. Στις 9:46 το πρωί, μετά από διαταγή του, εθνοφρουρά, αστυνομία και δεσμοφύλακες εισβάλλουν στη φυλακή της Άττικα για να την ανακαταλάβουν. Η επίθεση γίνεται αρχικά με ελικόπτερο της αστυνομίας που ρίχνει δακρυγόνα, δημιουργώντας πανικό στους εξεγερμένους. Έπειτα οι τρούπερ εισβάλλουν από παντού στο προαύλιο της Δ' πτέρυγας και πυροβολούν στο ψαχνό. Από το ελικόπτερο της αστυνομίας ακούγεται η οδηγία ότι όποιος παραδοθεί δεν κινδυνεύει, ωστόσο όσοι μένουν ακίνητοι υπακούοντας στην οδηγία επίσης πυροβολούνται. Οι κρατούμενοι με τα αυτοσχέδια μαχαίρια τους είναι ανίκανοι να αντισταθούν, δεδομένης της υπεροπλίας των δυνάμεων καταστολής. Σκοτώνονται 39 άνθρωποι, 29 κρατούμενοι και 10 όμηροι σωφρονιστικοί υπάλληλοι, ενώ 88 τραυματίζονται βαριά. Μόλις οι δυνάμεις καταστολής ανακαταλαμβάνουν τη φυλακή, κακοποιούν βάνουσα τους κρατούμενους. Αφού τους αναγκάζουν πρώτα να ξεγυμνωθούν εντελώς τους υποβάλλουν σε μια σειρά από βασανιστήρια, όπως το να τρέχουν ξυπόλυτοι πάνω στα γυαλιά από τα σπασμένα τζάμια, τους καίνε με τσιγάρα, τους καταβρέχουν με την πυροσβεστική μάνικα και μετά τους χτυπάνε με όποιο αντικείμενο βρουν εύκαιρο. Σε βασανιστήρια υποβάλλονται ακόμα και τραυματίες που έχουν μεταφερθεί στο νοσοκομείο. Όλα αυτά φυσικά με τη συνοδεία ρατσιστικών σχολίων. Πρόκειται για μια εξέγερση σκλάβων που αντιμετωπίζεται ακριβώς όπως αρμόζει σε μια εξέγερση σκλάβων».

(«Άττικα 45», σελ. 49-50)

Η ιστορία των μαύρων στις ΗΠΑ είναι από τη μία η ιστορία της υποταγής τους στους λευκούς και από την άλλη η ιστορία της αντίστασης και των εξεγέρσεών τους. Από την εποχή της δουλείας, τον 15ο αιώνα, μέχρι τις εξεγέρσεις των αφροαμερικανών και λατίνων στο σήμερα, κεντρικό ρόλο παίζει η συνθήκη ενός ακραίου ρατσιστικού διαχωρισμού με όρους φυλής. Διευρύνοντας και νοηματοδοτώντας συνεχώς την έννοια της φυλής, το οικονομικό-πολιτικό-κοινωνικό σύστημα των ΗΠΑ, ανά τους αιώνες, διαχειρίζεται τα μαύρα σώματα με όρους εκμετάλλευσης και υποταγής. Απέναντι στη ρατσιστική και φυλετική κρατική πολιτική διαχείρισης ενός ολόκληρου πληθυσμού, οι ίδιες αφροαμερικάνικες κοινότητες, μέσω και έξω από τις φυλακές εξηγείρονται και παλεύουν, χρησιμοποιώντας την φυλετική ταυτότητα ως ενοποιητικό στοιχείο. Από τη μία το μαύρο χρώμα λειτουργεί ως διαχωριστικό στοιχείο ανάμεσα στην «κοινωνία των “λευκών” πολιτών» και την εγκληματοποιημένη μαύρη κοινότητα. Από την άλλη χρησιμοποιείται στο εσωτερικό των αγώνων των μαύρων για τα πολιτικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των κρατουμένων, ως σημείο διασύνδεσης και ενοποίησης. Στις ΗΠΑ, αν και οι μαύροι αποτελούν μόνο το 13,2% του πληθυσμού, από τα 2,3 εκατομμύρια φυλακισμένων Αμερικανών, το 1 εκατομμύριο είναι μαύροι που συγκροτούν μία πολύ ιδιαίτερη κατηγορία κρατούμενου¹. Μια κατηγορία που συνδέει άρρηκτα την πολιτική και την ποινική ταυτότητα των μαύρων φυλακισμένων και αναδεικνύει την ταξική και φυλετική φυσιογνωμία της ποινικής νομοθεσίας και του φυλακοβιομηχανικού συμπλέγματος.

Υπάρχει ένα νήμα που συνδέει την ιστορία υποδούλωσης των αφροαμερικανών, από την περίοδο της βίαιης μεταφοράς τους στην Αμερική για την εκμετάλλευση της εργασιακής τους δύναμης, ως την βίαιη ρατσιστική διαχείρισή τους στο σήμερα.

Ξεκινάει από την δουλεία, όπου στις ΗΠΑ υπήρξε κανονικός θεσμός επί αιώνες. Μαζί της αναπτύχθηκε το ρατσιστικό συναίσθημα και λόγος, που έβαλε τις μαύρες κοινότητες στο στόχαστρο και τις εγκληματοποίησε, ώστε να τις μετατρέψει σε μια δεξαμενή εργατικού δυναμικού πλήρως υποδουλωμένου και εύκολα αξιοποιήσιμου από τους λευκούς. Παράλληλα, ενισχύοντας τις μεθόδους διαχείρισης των μαύρων (μέσω της πειθαρχημένης δουλειάς, της διάλυσης των οικογενειών τους, της δημιουργίας διχόνοιας μεταξύ τους με την παραχώρηση προνομίων σε μερικούς, της επίδρασης της θρησκείας) καλλιεργείται στο εσωτερικό τους η ιδέα της κατωτερότητας και της «φύσει και θέσει» υποταγής, λόγω της φυλής και του μαύρου χρώματος. Μέσω της φυλής, δημιουργείται το στερεότυπο του μαύρου εγκληματία, και στη συνέχεια κατασκευάζονται μια σειρά νόμων, οι λεγόμενοι κώδικες δουλείας, με στόχο να διαχειρίζονται και να τιμωρούν τα “επικίνδυνα” μαύρα σώματα.

Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1865 και την κατάργηση της δουλείας, έπρεπε να εφευρεθεί ένα νέο νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση και εκμετάλλευση της εργασιακής δύναμης των αφροαμερικανών. Έτσι τη θέση του δουλοκτητικού καθεστώτος παίρνουν “οι κώδικες για τους μαύρους”, μια σειρά νόμων που περιόριζαν σημαντικά την ελευθερία τους (περιορισμός της ελευθερίας του λόγου, της εκμάθησης γραφής και ανάγνωσης, του δικαιώματος κατάθεσης εναντίον λευκών στα δικαστήρια).

Περνάμε, λοιπόν, σε μία νέα εποχή δουλείας με διαφορετικούς όρους, την εποχή του συστήματος ενοικίασης κατάδικων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και ιδιώτες. Ένα από “τα πιο σκληρά, βίαια και ρατσιστικά συστήματα εκμετάλλευσης της εργασιακής δύναμης στην αμερικανική ιστορία”, καθώς τα αφεντικά υποτιμούν πλήρως τη ζωή των κατάδικων που τους νοικιάζουν με ταχείς ρυθμούς ως αναλώσιμες πηγές αφαίμαξης.

Η εξέγερση στις φυλακές Άττικα το 1971, αποτελεί ένα σημείο κορύφωσης τόσο από τη μεριά των αγώνων και των κινημάτων των μαύρων όσο και από τη μεριά της καταστολής του αμερικάνικου κράτους μέσω του δόγματος Νόμος και Τάξη. Αυτή η ρητορική που εμφανίζεται στα τέλη της δεκαετίας του 1950, στοχεύει στην επίθεση των λευκών στα κινήματα των μαύρων για τα πολιτικά δικαιώματα και στην αποπολιτικοποίησή τους μέσω του χαρακτηρισμού τους ως παραβατικών και εγκληματικών. Μέσω της διάχυσης της ρατσιστικής κυρίαρχης προπαγάνδας, δικαιολογείται η κρατική επιχειρηματολογία ότι οι ταραχές των μαύρων και οι αγώνες για τα πολιτικά τους δικαιώματα ευθύνονται για την αύξηση της εγκληματικότητας. Σταδιακά τη θέση της ρατσιστικής ρητορείας και του φυλετικού διαχωρισμού, παίρνει η αντεγκληματική πολιτική, που βασίζεται κυρίως στην αποσπασματική παρουσίαση του παραβατικού και παράνομου χαρακτήρα των ενεργειών των υποκειμένων που την αμφισβητούν.

¹ “Βαλτιμόρη, #nolivesmatter”, Σχολή Κακών Παιδιών I Για την καταστροφή της ποίησης και την ποίηση της καταστροφής, Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2015.

Από το δουλοκτητικό καθεστώς και τους “κώδικες δουλείας” μέχρι την ενοικίαση κατάδικων και το φυλακοβιομηχανικό σύστημα του σήμερα, υπάρχει μία συνέχεια στον έλεγχο και στην βίαιη υποτίμηση της ίδιας της ανθρώπινης υπόστασης των αφροαμερικανών. Μέσω του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης που έχει ξεκάθαρα φυλετικά κριτήρια και στοχεύει εξολοκλήρου στο μαύρο πληθυσμό των ΗΠΑ και κατ’ επέκταση την φυλετικοποίηση της τιμωρίας, η μαύρη φιγούρα φυλακίζεται και γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης μέχρι θανάτου. Πλάι, όμως, στην ιστορία καταπίεσης των αφροαμερικανικών κοινοτήτων, βρίσκεται η ιστορία των αντιστάσεων και των εξεγέρσεων του μαύρου προλεταριάτου, που ξεχωρίζει λόγω της σύνδεσης της αγωνιστικής του παράδοσης με την παραβατικότητά του. Μια ιστορία που συνδέει τα κινήματα των μαύρων με την παραβατικότητα, τα παραβατικά υποκείμενα με αγωνιστικές πράξεις, την αδιαλλαξία των μαζικών και δυναμικών αγώνων εντός και εκτός των τειχών με την ανάδυση ενός νέου πολιτικού κρατούμενου, που ενώ είναι καταδικασμένος για κάποιο ποινικό αδίκημα, μέσα στη φυλακή αφυπνίζεται πολιτικά. Ταυτόχρονα εκτός των τειχών εκείνη την περίοδο εμφανίζεται πληθώρα μαζικών και δυναμικών κινήματων από τους «Μαύρους Πάνθηρες» ως το «έθνος του Islam», τα οποία παρόλο που είχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις φέρνουν στο προσκήνιο την κεντρικότητα των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων των μαύρων.

Σήμερα, η υπερεκμετάλλευση της εργασιακής δύναμης των μαύρων γίνεται με πιο νεοφιλελεύθερους όρους. Όπως η κατάργηση του δουλοκτητικού συστήματος αντικαταστάθηκε από το σύστημα ενοικίασης κατάδικων, οι “κώδικες δουλείας” από τους “κώδικες για τους μαύρους”, έτσι και η ξεκάθαρη ρατσιστική ρητορεία και πρακτική αντικαταστάθηκε από το δόγμα Νόμος και Τάξη, “τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών” (μία νομοθεσία του 1973), και πλέον με το φυλακοβιομηχανικό σύμπλεγμα. Το ποινικό σύστημα δικαιοσύνης συνεχίζει με άλλους όρους την επίθεση στο μαύρο προλεταριάτο, την προσπάθεια αύξησης των αφροαμερικανών κρατούμενων, και την αύξηση των κερδών των εταιρειών που σχετίζονται με τις συνθήκες φυλάκισης. Η αστυνομία και το δικαστικό σύστημα δε στοχεύουν σε συγκεκριμένες πράξεις αλλά σε ολόκληρες οικονομικά εξαθλιωμένες μαύρες κοινότητες που εγκληματοποιούνται. Στα πλαίσια αυτής της αντεγκληματικής πολιτικής, η κυρίαρχη θεσμοί βασίζονται στη θεωρία του «σπασμένου τζαμιού»², και έχουν ως σκοπό τον πλήρη έλεγχο κάθε έκφρασης της κουλτούρας δρόμου.

Τόσο η ραγδαία επέκταση του συστήματος των φυλακών³ τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες και ο μαζικός εγκλεισμός στις ΗΠΑ ως μέσο πληθυσμιακής διαχείρισης της μαύρης Αμερικής, όσο και οι συνεχείς δολοφονίες των μαύρων από τους μπάτσους, παίρνουν πρωτοφανείς διαστάσεις, γι’ αυτό και εναντίον του αυξάνονται οι αντιδράσεις από τη μεριά μαύρων, αλλά και μεικτών κινήματων, εντός και εκτός των τειχών.

Η πολιτική του αποκλεισμού-περιθωριοποίησης, η φυλάκιση και οι συνεχείς δολοφονίες (είτε στα κάτεργα είτε στις γειτονίες από τους μπάτσους) αποτελούν όχι μόνο μια αναπόφευκτη καθημερινή συνθήκη ζωής για τον “πλεονάζοντα” μαύρο πληθυσμό (από στατιστικές περίπου ένας στους τρεις φυλακίζεται) αλλά εμποδώνεται και ως μια συνεχώς παρούσα απειλή. Λειτουργεί ως ένας τρόπος πειθάρχησης, βίαιης αφομοίωσης και ταυτόχρονα υπενθύμισης του μέλλοντός του. Σε μία εποχή κρίσης του καπιταλισμού, με υψηλά ποσοστά ανεργίας, το σύστημα μεθοδευμένα, για να περιορίσει το εργατικό πλεόνασμα είτε εξοντώνει μαζικά τους μαύρους είτε τους αξιοποιεί ως δουλικό προσωπικό πετώντας τους στα κάτεργά του. Μεγάλα ποσοστά του αφροαμερικανικού και λατίνου πληθυσμού παραμένουν εγκλωβισμένα σε ένα αέναο ψευδοδίλημμα, εμπνευσμένο και μεθοδευμένο από τα πάνω, που οδηγεί στην ανεργία και πολύ συχνά στη μικροπαραβατικότητα όταν είναι εκτός των φυλακών και σε υποχρεωτική με πενιχρούς μισθούς εργασία εντός των τειχών. Στο σημείο αυτό, αυτό που αξιολογούμε ιδιαίτερα σημαντικό είναι ο δομικός χαρακτήρας της φυλετικοποίησης των συνθηκών εργασίας με το οικονομικο-πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ. Εδώ, εννοούμε ότι υπάρχει μια συγκεκριμένη δεξαμενή εργατών η οποία προορίζεται από το κράτος και το κεφάλαιο, για τα πιο προλεταριοποιημένα πόστα στο χώρο εργασίας. Στο οικονομικο-κοινωνικό σύστημα των ΗΠΑ, λοιπόν, έχει ριζώσει η ταξικότητα της φυλετικοποίησης που συνδέει αναπόσπαστα τις κατώτερες τάξεις με το χρώμα του δέρματος. Στα παραπάνω προστίθεται ο κατ’ ευφημισμόν «ευνοϊκός» θεσμός της δικαστικής διαμεσολάβησης. Ένας θεσμός που ως ακρογωνιαίος λίθος του ποινικού και δικαστικού δικαίου εξαγοράζει την αξιοπρέπεια των φτωχοδιάβολων και ουσιαστικά γεννά νέα αδιέξοδα, αφού συχνά εξαναγκάζει τους συλληφθέντες σε παραδοχή αδικημάτων που δεν έχουν διαπράξει, με στόχο τη μείωση ποινής που δεν θα τους είχε επιβληθεί αν δεν είχαν κάνει διακανονισμό και είχαν δικαστεί.

Όλο αυτό το σύμπλεγμα με τις ιδεολογικές και υλικές υποδομές του αντανακλά ως μεγεθυντικός φακός τις ρατσιστικές και φυλετικές ρίζες που μεταλλάσσονται και πυκνώνουν ανά τους αιώνες από τα χρόνια της δουλείας. Αν και οι εξεγέρσεις και οι ταραχές του σήμερα σχηματίζουν μόνο μικρές ρωγμές σε αυτό το σύμπλεγμα και μεταφράζονται από την κυριαρχία ως καταστροφές και εγκλήματα, για τα

² Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επεξηγήσουμε ότι η θεωρία «των σπασμένων τζαμιών» -κανένα τζάμι δεν έπρεπε να σπάσει ή να παραμείνει σπασμένο- αποτέλεσε αρχικά, στο τέλος της δεκαετίας του 1960, ένα κοινωνικό πείραμα του Philip Zimbardo, και ύστερα με τη συνδρομή των δύο κοινωνιολόγων George Kelling και James Wilson, το 1982, κατέστη επίσημη κρατική πολιτική με στόχο όχι μόνο την πάταξη του εγκλήματος, αλλά και την πρόληψή του, τον έλεγχο, τη διαχείριση και την πειθάρχηση «αντικοινωνικών και περιθωριοποιημένων» υποκειμένων (γκραφίταδες, άστεγοι). Βλ. “Σπασμένα τζάμια, Σκέψεις για η δημόσια τάξη και το πάντσιο πανεπιστήμιο σε καιρούς κρίσης”, Unfair Play με την τεχνική και πολιτική υποστήριξη του Αρχείου 71, Γενάρης 2016.

³ Με πρόσχημα την ανάγκη διαχείρισης της εγκληματικότητας δημιουργήθηκε μια αγορά δεκάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων η οποία είχε έναν και μοναδικό στόχο: να στείλει όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους πίσω από τα κάγκελα. Η ιδιωτικοποίηση των φυλακών δημιούργησε ένα τεράστιο λόμπι το οποίο μέχρι σήμερα ασκεί πιέσεις στο Κογκρέσο προς δύο κατευθύνσεις: προώθηση νομοθετημάτων που αφενός αναβαθμίζουν τις μεθόδους εγκλεισμού και ελέγχου (δημιουργία φυλακών νέου τύπου), αφετέρου τις κάνουν πιο επικερδείς (πιο εύκολη η αποστολή κατηγορούμενων στη φυλακή, ρυθμίσεις ώστε οι κρατούμενοι να μπορούν να εργάζονται για πολυεθνικές εταιρείες με άθλια μεροκάματα). Είναι χαρακτηριστικό ότι οι κρατούμενοι λαμβάνουν από 23 σεντς του δολαρίου την ώρα, ενώ ο μισθός τους, παραμένει στάσιμος από το 2000. Μία από τις εταιρείες ιδιωτικών φυλακών, η CCA (Corrections Corporation of America), έχει σήμερα 81.000 κρατούμενους που τις αποφέρουν 1,7 δισ. δολάρια ετησίως. Μάλιστα, η ίδια εταιρεία άρχισε να απαιτεί από τις αμερικανικές πολιτείες, που ιδιωτικοποιούσαν τις φυλακές, να εξασφαλίζουν 90% πληρότητα των κελιών ακόμη κι αν υπήρχε μείωση της εγκληματικότητας. Πιο απλά, οι πολιτείες έπρεπε να «βρίσκουν» κρατούμενους αλλιώς θα πλήρωναν πρόστιμο στην ιδιωτική εταιρεία.

καταπιεσμένα και αγωνιζόμενα υποκείμενα ανά τον πλανήτη αποτελούν διακυβεύματα για τη μετουσίωσή τους σε πιο συνειδητές οργανωμένες αμφισβητήσεις. Με αυτό δεν εννοούμε σε καμιά περίπτωση ότι οι καταστροφές και το κενό στη ροή καθημερινότητας και παραγωγής που παράγουν οι εξεγέρσεις και οι ταραχές στερούνται νοήματος και πολιτικότητας. Αντίθετα για εμάς αντικατοπτρίζουν ερωτήματα που απογυμνώνουν τις σύγχρονες δημοκρατικές αφηγήσεις από το δήθεν ανθρωπιστικό μανδύα τους και αποκαλύπτουν το ευρύ φάσμα της καπιταλιστικής βαρβαρότητας. Αναγνωρίζοντας το παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο καπιταλιστικής ανάπτυξης, παρά τις τοπικές φυσικά εκφάνσεις του, με τους διαχωρισμούς που γεννά και αναπαράγει στις δυτικές κοινωνίες, είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουμε τα ερωτήματα που θέτουν οι αγώνες στα γκέτο και στις φυλακές της Αμερικής ως εργαλεία για την ανάλυση και τη διεύρυνση των δικών μας αντιστάσεων.

Σε τροχιά σύγκρουσης

setroxiasygrousis@espiv.net

setroxiasygrousis.espivblogs.net

12/2016

"Η ιστορία των μαύρων στις ΗΠΑ είναι από τη μία η ιστορία της υποταγής τους στους λευκούς και από την άλλη η ιστορία της αντίστασης και των εξεγέρσεων τους, ένα ψηφιδωτό που άλλοτε πυκνώνει και άλλοτε αραιώνει στον ιστορικό χάρτη και που μια ψηφίδα του αποτελεί η εξέγερση στις φυλακές της πόλης Άττικα στη Νέα Υόρκη."
("ΆΤΤΙΚΑ 45", Τ. Θεοφίλου, σ. 9)

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ _ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

"ΆΤΤΙΚΑ 45", εκδόσεις ΜΟΛΟΤ

θα παρέμβει ο σύντροφος Τάσος Θεοφίλου

θα ακολουθήσει προβολή ντοκιμαντέρ μικρού μήκους

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΑΥΣΤΗΡΑ 18:00 (λόγω τηλεφωνικής επικοινωνίας)

στην ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΚΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΑΠΟΠΟΥΛΟΥ

Προφήτη Ηλία 49 (πεζόδρομος) // έναντι εισόδου θεάτρου Ρεματιάς Χαλανδρίου
Λεωφορείο 402, στάση "Τιασεμίων", από σταθμό Κατεχάκη
Τρόλλεϋ 18, 19, στάση "Χαίμαντά", από Μουσείο

σε τροχιά σύγκρουσης

setroxiasygrousis@espiv.net // setroxiasygrousis.espivblogs.net/

"Αυτό που έχει συμβεί είμαι μόνον ένας ήχος πριν από το ξέσπασμα των καταπιεσμένων." (σ. 92)

12/2016